

SPRAWOZDANIE Z OBRAD XLVII SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ

8 – 12 WRZEŚNIA 2025 R., RZYM, WŁOCHY

PONIEDZIAŁEK, 8 WRZEŚNIA

PRZYJAZD UCZESTNIKÓW STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ

Pierwszy dzień konferencji był czasem przyjazdu uczestników i gości oraz zakwaterowania w Rzymie.

Wieczorem odbyła się kolacja powitalna, podczas której uczestnicy mieli okazję do spotkań, rozmów i integracji przed oficjalnym rozpoczęciem obrad.

WTOREK, 9 WRZEŚNIA

INAUGURACJA 47. SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ W RZYMIE

We wtorek, 9 września 2025 r., w murach Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie rozpoczęła się uroczysta 47. Sesja Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. To wydarzenie miało szczególny wymiar – po raz pierwszy gospodarzem konferencji została wspólnota najstarszego polskiego ośrodka duszpasterskiego poza granicami kraju.

OBRADY ZAMKNIĘTE MABPZ

Dzień rozpoczęły obrady zamknięte, które prowadził ks. Tomasz Jarosz, administrator Kościoła i Hospicjum św. Stanisława B.M. w Rzymie.

MSZA ŚWIĘTA I INAUGURACJA OBRAD

Uczestnicy konferencji wzięli udział w uroczystej Mszy Świętej w kościele św. Stanisława BM w Rzymie, podczas której powierzono Bogu dzieła ochrony polskiego dziedzictwa na świecie. Następnie odbyło się uroczyste otwarcie konferencji z udziałem przedstawicieli dyplomacji, instytucji państwowych kulturalnych.

W inauguracji uczestniczyli m.in.:

- o Ambasador Adam Kwiatkowski (Ambasador RP przy Stolicy Apostolskiej),
- o Ambasador Ryszard Schnepf (Ambasada RP we Włoszech),
- o Bartosz Skwarczyński (Konsul RP w Rzymie),
- o Dyrektor Magdalena Erdmann (Departament Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Miejsc Pamięci, MKiDN), która odczytała list od Pani Marty Cienkowskiej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do członków i organizatorów konferencji,
- o Dyrektor Anna Sochańska (Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą, MSZ), której wystąpienie dotyczyło „Rządowej strategii dotyczącej współpracy z Polonią i Polakami za granicą”,
- o Dr hab. Karol Polejowski (Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej),
- o Dyrektor Katarzyna Sokołowska (Instytut POLONIKA).

Zaprezentowano również publikację pokonferencyjną MABPZ z Chicago: Małgorzata Kot, Ryszard Owsiany (Muzeum Polskie w Ameryce, Chicago) oraz dr Magdalena Gutowska (Instytut POLONIKA).

UROCZYSTE OTWARCIE W AULI JANA PAWŁA II

Gospodarze miejsca, ks. Paweł Ptasznik, rektor Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM i ks. Tomasz Jarosz, administrator Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM, w swoich przemówieniach podkreślili historyczną rolę Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM jako miejsca, gdzie od XVI wieku pielęgnowana jest polska kultura i tradycja. Nawiązali również do tegorocznego tematu obrad – losów Polaków poza Ojczyzną po II wojnie światowej.

Podczas otwarcia konferencji MABPZ w Rzymie głos zabrali m.in. gospodarze spotkania – rektor i administrator Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM.

Ks. Paweł Ptasznik podkreślił wielowiekową rolę miejsca, w którym odbywa się tegoroczna sesja:

Cieszę się z tego, że w tym roku wybrali Państwo Rzym i nasz Kościół i Hospicjum św. Stanisława BM na miejsce spotkania. Jest to miejsce szczególne – nieprzerwanie od połowy XVI wieku pielęgnowana jest tu tradycja polskiej kultury, a jednocześnie tworzona na różne sposoby przez kolejne pokolenia. To miejsce przeżywało historię naszego narodu – także tę tragiczną. Żyjemy tym, czym żyje Polska. Wierzę, że wasze spotkania przyniosą rozwój instytucjom, które reprezentujecie, a wam samym duchową korzyść.

Ks. Tomasz Jarosz rozpoczął swoje wystąpienie od słów:

Bardzo Wam dziękuję, że jednogłośnie odpowiedzieliście na moją propozycję, podczas ostatniej sesji MAB w Chicago, by następna, tegoroczna była zorganizowana w Rzymie, a Kościół i Hospicjum św. Stanisława BM był gospodarzem. Dziękuję Wam również za Waszą liczną obecność.

Następnie nawiązał do głównego tematu tegorocznych obrad:

Przedmiotem sesji są losy Polaków po II wojnie światowej poza granicami Ojczyzny. Były to dzieje niezwykle trudne i bolesne. Wojna przyniosła ogrom cierpień, utratę niepodległości, a

także kolejne rozbiory Polski. Nasi rodacy walczyli o wolność innych narodów, żywiąc nadzieję, że również ich własna Ojczyzna odzyska wolność, suwerenność, niepodległość. Niestety, tego nie doczekali.

Administrator przypomniał również, że wielu spośród tych, którzy walczyli poza granicami, nie powróciło już do kraju – nie z własnego wyboru, lecz z powodu politycznych realiów powojennej Europy:

Dramat tamtych lat polegał na rozczarowaniu i poczuciu zdrady. Obiecano im wolną Polskę, a mimo to nie mogli do niej powrócić. Dziś, w Rzymie – w sercu życia polonijnego i polskiej diaspory, liczącej 20 milionów osób rozsiansych po całym świecie – oddajemy hołd wszystkim, których taki los spotkał po 1945 r.

REFERATY NAUKOWE

Po południu odbyły się obrady otwarte MABPZ, prowadzone przez Stefana Władysiuka z Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie i Biblioteki im. Wandy Stachewicz. Zaprezentowano dziesięć referatów w ramach przewodniego tematu konferencji pt. „Losy Polaków poza granicami kraju po zakończeniu II wojny światowej”:

- Teresa Ackermann (Muzeum Tadeusza Kościuszki w Solurze)
Losy i twórczość żołnierzy artystów z 2. Dywizji Strzelców Pieszych przez pryzmat Tadeusza Fussa-Kadena i Zygmunta Stankiewicza
- Robert Czarnowski (Archiwum Polskiej Misji Katolickiej we Francji)
Kongres Polonii Francuskiej w latach 1949–1974
- Daniel Guzman (Muzeum Polskie w Rapperswilu)
Powojenny los Józefa Gołębia – internowanego żołnierza 2 Dywizji Strzelców Pieszych
- Ewa Jędruch-Hoffman (Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Nowy Jork)
Z mglistej Anglii do słonecznej Argentyny: 25 tysięcy polskich rodzin wojskowych w latach 1947–1952
- Iwona Korga (Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Nowy Jork)
Kobiety we władzach Instytutu Piłsudskiego w Ameryce i ich powojenne losy
- Jadwiga Kowalska (Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii, Londyn)
Bronisław Janusz Michalski – wikariusz generalny dla Polaków w Anglii i Walii
- Gábor Lagzi (Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie)
Gente Hungarus, nazione Polonus – polsko-węgierski polihistor XX wieku Tibor Csorba i jego polski krąg kulturowy
- Dobrosława Platt (Biblioteka Polska POSK w Londynie)
Adam Pragier – polityk, publicysta i jego archiwum w Bibliotece Polskiej POSK w Londynie
- Pietro Rogacień (Muzeum Pamięci 2. Korpusu Polskiego na Monte Cassino)
Refleksje na temat sytuacji żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, którzy pozostali we Włoszech po zakończeniu wojny
- Anna Stefanicka (Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie)
Zjednoczenie Polek w Wielkiej Brytanii. Z archiwum Wandy Pełczyńskiej.

SPRAWOZDANIA INSTYTUCJI CZŁONKOWSKICH

- Tego dnia przedstawiono także sprawozdania działalności instytucji członkowskich MABPZ, w tym:
- Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii
- Archiwum Polskiej Misji Katolickiej we Francji
- Biblioteki Polskiej im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires
- Biblioteki Polskiej POSK w Londynie
- Biblioteki Polskiej w Paryżu
- Fundacji Rzymskiej im. J. Z. Umiastowskiej
- Instytutu Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku
- Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie
- Kościoła i Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie
- Muzeum Pamięci 2. Korpusu Polskiego na Monte Cassino

ZAKOŃCZENIE DNIA

Pierwszy dzień konferencji zakończył się spacerem po Rzymie śladami Sobieskich oraz spotkaniem w Ambasadzie RP we Włoszech.

Był to piękny początek konferencji – łączący pamięć, wiarę i troskę o dziedzictwo Polaków poza Ojczyzną.

ŚRODA, 10 WRZEŚNIA

JEDEN Z NAJBARDZIEJ WYJĄTKOWYCH DNI 47. STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ W RZYMIE

10 września 2024 roku zapisał się szczególnie w historii 47. Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów Bibliotek Polskich na Zachodzie.

AUDIENCJA GENERALNA Z OJCEM ŚWIĘTYM

Dzień rozpoczął się udziałem w audiencji generalnej z Ojcem Świętym Leonem XIV. Było to głębokie doświadczenie duchowe i źródło ogromnej radości – tym bardziej, że Papież został poinformowany o naszej konferencji i otrzymał specjalny list w tej sprawie.

SPOTKANIE Z PRZEDSTAWICIELAMI POLSKICH INSTYTUCJI – AULA JANA PAWŁA II

Kolejnym punktem programu były rozmowy z reprezentantami instytucji polskich:

- Julia Konopka-Żołnierczuk – Wicedyrektor Biblioteki Narodowej,
- Katarzyna Sokołowska – Dyrektor Instytutu POLONIKA,

- Marzena Kruk – Dyrektor Archiwum IPN,
- Anna Matejak – Dyrektor Departamentu Popularyzacji Archiwalnej NDAP,
- Jan Ambroziak i Małgorzata Radziwiłł – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dr M. Gutowska, A. Pytrus i P. Ługowski (Instytut POLONIKA) przedstawili sprawozdanie pt. *Działalność Instytutu Polonika i współpraca z MABPZ. Doświadczenia, perspektywy i kierunki.*

OBRADY I REFERATY

Podczas dalszych obrad i prezentacji referatów – przygotowanych przez prelegentów reprezentujących ośrodki polonijne z całego świata – podjęto m.in. następujące tematy:

- Świadczenia ratowania Żydów podczas Holokaustu
- Losy polskich kombatantów w USA, Kanadzie i Meksyku
- Przyszłość polskich studiów i archiwów w Ameryce
- Obecność Polaków we Włoszech i pobyty gen. Andersa
- Emigracyjne szlaki polskich muzyków
- Prasa polska wydawana we Francji

OBRADY OTWARTE MABPZ

Moderatorem kolejnych obrad otwartych była Jadwiga Kowalska z Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii (Londyn). Uczestnicy kontynuowali temat przewodni konferencji pt. *Losy Polaków poza granicami kraju po zakończeniu II wojny światowej.*

Zaprezentowano 10 referatów:

- Paweł Rytel-Andrianik (Radio Watykańskie)
Świadczenia ratowania Żydów w czasie Holokaustu. Badania Centrum Herschela KUL
- Teofil Lachowicz (Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, Nowy Jork)
Dokonania Antoniego Chrościelewskiego w Nowym Jork jako przykład losów polskiej emigracji żołnierskiej w USA po II wojnie światowej
- Bożena Leven (Polski Instytut Naukowy w Ameryce / PIASA)
Przyszłość polskich studiów w USA – trendy w zainteresowaniach polskimi bibliotekami i archiwami
- Stefan Władysiuk (Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka im. Wandy Stachewicz)
Od Monte Cassino do Gór Skalistych – losy polskich kombatantów II wojny światowej na kanadyjskiej ziemi
- Małgorzata Kot, Halina Misterka (Muzeum Polskie w Ameryce, Chicago)
Akta Osiedla Santa Rosa w Meksyku w kolekcji Muzeum Polskiego w Ameryce
- Krystyna Jaworska, Paolo Morawski (Fundacja Rzymska im. Janiny Umiastowskiej)
O obecności Polaków we Włoszech w czasie II wojny światowej i w okresie powojennym. Aktualne inicjatywy i przyszłe projekty Fundacji Rzymskiej im. Janiny Umiastowskiej w Rzymie

- Witold Zahorski (Biblioteka Polska w Paryżu)
Pobyty gen. Władysława Andersa we Włoszech po II wojnie światowej
- Marek Żebrowski (Polish Music Center w Los Angeles)
Szlaki emigracyjne polskich muzyków na podstawie dokumentów w archiwach USC Polish Music Center
- Elisabeth Walle (Biblioteka Polska w Paryżu)
Prasa polska wydawana we Francji po II wojnie światowej
- Zdzisław Pietrzyk (Uniwersytet Jagielloński / Biblioteka Jagiellońska)
Losy uczniów Stanisława Kota na emigracji na przykładzie Marka Wajsbluma i Wiktora Weintrauba

SPRAWOZDANIA INSTYTUCJI

Swoją działalność i plany przedstawiły:

- Muzeum Polskie w Ameryce
- Muzeum Polskie w Rapperswilu
- Muzeum Tadeusza Kościuszki w Solurze
- Ośrodek Dokumentacji i Studium Jana Pawła II w Rzymie
- Polish Music Center w Los Angeles
- Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie
- Polski Instytut Naukowy w Ameryce
- Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka im. W. Stachewicz
- Polski Ośrodek Kultury i Badań Naukowych w Orchard Lake
- Porta Polonica – Centrum Kultury i Historii Polaków w Niemczech
- Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce.

Była to niezwykła podróż przez historie, wspomnienia i dokumenty, które ukazują, jak bogate i wielowymiarowe jest polskie dziedzictwo poza granicami kraju.

ZWIĘCZENIE DNIA

Wieczorem uczestnicy mieli zaszczyt wziąć udział w spacerze po ogrodach Muzeów Kapitołińskich, który poprowadzili Francesca Ceci i prof. Jerzy Miziołek. Dzień zakończyło spotkanie w Ambasadzie RP przy Stolicy Apostolskiej.

Był to dzień duchowego umocnienia, twórczej wymiany doświadczeń i wzruszających chwil, które pozostaną w pamięci uczestników na długo.

CZWARTEK, 11 WRZEŚNIA

TRZECI DZIEŃ 47. SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ W RZYMIE

Czwarty dzień obrad rozpoczął się w Kościele i Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie, gdzie obrady zamknięte poprowadził ks. Tomasz Jarosz.

OBRADY ZAMKNIĘTE

W godzinach porannych odbyły się zamknięte obrady MABPZ. Były one okazją nie tylko do podsumowania dotychczasowej działalności, lecz także do spojrzenia w przyszłość. Dyskutowano o nowych możliwościach współpracy i projektach, które pozwolą jeszcze skuteczniej chronić, pielęgnować i promować polskie dziedzictwo kulturowe poza granicami Ojczyzny.

WIZYTA NA MONTE CASSINO

Po zakończeniu obrad uczestnicy udali się na Monte Cassino – miejsce wyjątkowe w pamięci narodowej. Tam sprawowana była Msza Święta w intencji żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, a następnie odbyło się zwiedzanie Muzeum Pamięci poświęconego ich bohaterstwu i losom. Spotkanie to miało szczególnie uroczysty i refleksyjny charakter, łącząc duchowość z pamięcią historyczną.

UROCZYSTE ZAKOŃCZENIE KONFERENCJI

Wieczorem, w Auli Jana Pawła II w Rzymie, odbyła się uroczysta kolacja wieńcząca 47. Sesję Stałą Konferencji MABPZ. Był to czas podziękowań, rozmów i wspólnego świętowania owocnych dni spędzonych w Rzymie.

PIĄTEK, 12 WRZEŚNIA

FINAŁ 47. SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MABPZ W RZYMIE

Piąty dzień konferencji był pięknym i wzruszającym zakończeniem 47. Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie.

MSZA ŚWIĘTA PRZY GROBIE ŚW. JANA PAWŁA II

Dzień rozpoczęła uroczysta Msza Święta w Bazylice św. Piotra przy grobie św. Jana Pawła II, której przewodniczył ks. kard. Konrad Krajewski, Jałmużnik Papieski. Było to spotkanie wyjątkowe, stanowiące duchowe zwieńczenie dni pełnych refleksji, wspólnoty i troski o polskie dziedzictwo poza granicami Ojczyzny.

WYSTAWA W ZAMKU ŚWIĘTEGO ANIOŁA

Szczególnym przeżyciem dla uczestników konferencji było zwiedzanie wystawy „Jan Paweł II. Człowiek, Papież, Święty w fotografiach Gianniego Giansantiego” w Zamku Świętego Anioła. Ekspozycja prezentuje 27 lat pontyfikatu Papieża Polaka, ukazując zarówno wielkie wydarzenia publiczne, jak i intymne chwile z jego życia. Dla członków konferencji, żyjących od wielu lat poza granicami kraju, było to doświadczenie pełne wzruszeń, spotkanie z wciąż żywym dziedzictwem Papieża Polaka w sercu Rzymu.

PODZIĘKOWANIA I ZAKOŃCZENIE

Organizatorzy konferencji wyrazili wdzięczność wszystkim uczestnikom i przyjaciołom, którzy towarzyszyli podczas 47. Sesji MABPZ. Niech przeżyte chwile owocują w codziennej pracy i wspólnym świadectwie wiary, kultury oraz historii Polski na świecie.

CZŁONKOWIE MABPZ OBECNI NA 47. SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MUZEÓW, ARCHIWÓW I BIBLIOTEK POLSKICH NA ZACHODZIE:

- Kościół i Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie,
- Muzeum Polskie w Ameryce (Chicago),
- Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka im. W. Stachewicz,
- Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce (Nowy Jork),
- Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku,
- Polski Ośrodek Kultury i Badań Naukowych w Orchard Lake,
- Fundacja Rzymska im. J. Z. Umiaszowskiej,
- Biblioteka Polska POSK w Londynie,
- Instytut J. Piłsudskiego w Londynie,
- Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie,
- Biblioteka Polska im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires,
- Muzeum Polskie w Rapperswilu,
- Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii (Londyn),
- Archiwum Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu,
- Polish Music Center w Los Angeles,
- Muzeum Tadeusza Kościuszki w Solurze,
- Muzeum Pamięci II Korpusu Polskiego na Monte Cassino,
- Towarzystwo Literackie i Biblioteka Polska w Paryżu,
- Polski Instytut Naukowy w Ameryce (Nowy Jork),
- Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie,
- Porta Polonica – Centrum Kultury i Historii Polaków w Niemczech,
- Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie.

INSTYTUCJE OBECNE NA 47. SESJI STAŁEJ KONFERENCJI MUZEÓW, ARCHIWÓW I BIBLIOTEK POLSKICH NA ZACHODZIE:

- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej przy Stolicy Apostolskiej
- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej we Włoszech
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- Instytut Pamięci Narodowej
- Instytut Polonika
- Fundacja na Rzecz Dziedzictwa Narodowego imienia J. Piłsudskiego w Łodzi
- Biblioteka Narodowa w Warszawie, Uniwersytet Jagielloński – Biblioteka Jagiellońska
- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
- Związek Polaków we Włoszech
- Radio Watykańskie.

Konferencja została dofinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego za pośrednictwem Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, przy logistycznym wsparciu Fundacji na Rzecz Dziedzictwa Narodowego imienia J. Piłsudskiego w Łodzi.

WSPÓŁORGANIZATORAMI TEGOROCZNYCH OBRAD BYLI:

- Kościół i Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA
- Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej
- Ambasada RP we Włoszech
- Fundacja Rzymska im. J. Z. Umiastowskiej
- Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie
- Muzeum Pamięci 2. Korpusu na Monte Cassino.

Ks. TOMASZ JAROSZ
ADMINISTRATOR KOŚCIOŁA I HOSPICJUM
ŚW. STANISŁAWA W RZYMIE

